



ONTWAKING EN DE GELOFTE

VERBEELDINGSSPELEN
DOOR

S. BONN

1924
UITGAVE
ARBEIDERS
JEUGD-CENTRALE



REGULIERSGRACHT 78", AMSTERDAM

ONTWAKING

PERSONEN:

ARBEIDER (middelbare leeftijd, zware figuur)

GRIJSAARD

JONGEN (15 jaar)

MEISJE (15 jaar)

MOEDER (middelbare leeftijd)

SOCIALISME (rijzige jonge vrouw)

EERSTE TAFEREEL

Klagelijke vioolmuziek, doek heel langzaam. Voetlicht. Donkerkleurige gevarieerde kleeding. Arbeider midden voor met spa, overigen links en rechts symmetrisch van midden.

Arbeider (*na 'n rust*):

Eeuwen verdrukking en eeuwen onrecht,
Wij zwarte knechten arm aan vleesch en zenuw
droegen. De dag paart aan den dag
De nacht aan nacht geen zegt
ons meer dan slaven, bitter! Wie mag
een uitweg zien: wie andert het — hij spreke nu!

Grijsaard:

De oudste die het meeste zag — beaamt en zwijgt.
Wat zal ik spreken — ik ben voorbij, voorbij!
Doch gij — gij! Past op Uw tijd!

Arbeider:

Grijs werden Uwe lokken, wit werd Uw bloed
Zooals aan kade stapels vaten, boveneen, zoo drukken
Arbeidsjaren Uw oud lijf: de kracht is weg, de moed
En als een beest dat niemand nuttigs doet
Zoo leeft gij arme oude arbeidsvader van de stukken
die men U toewerpt smalend of meewarig.

Arbeidsvrouw:

Mijn kind heb ik gedragen, waartoe! waartoe!

Arbeider:

Droegt gij het nimmer, 't moederhart is fijn:
De meester koopt Uw kindje en Uw zog
Maar als Uw beider handen hem niet noodig zijn
Waar vindt ge Uw bete, Uw stee? om toch
Zooals elk dier, in nest Uw hoofd te vleien?
Geld! Geld! Geld! Goud! Goud! Goud!
Uw kinderweenen en Uw moederschreien
Het is als windeklagen in den nacht.

Vrouw:

O overmacht! O overmacht!

Arbeider *(naar jongen en meisje):*

Wat licht gij jonge veulens in de levenswei?!
Eens was 'k als gij, en hij was eens als gij, en zij.
Gij droomt van kronen en van heerschappijen
Groote heeren zult gij worden! Gelukkig! Rijk!.....
Ach kinders hoe gaarne liet ik U Uw waan,
Toen ik en zij nog waren U gelijk
Heeft die blonde droom onze jonge harten goed gedaan.

Meisje:

.... Wij willen

Jongen:

.... Wij willen

Arbeider:

Gij wilt niets! Daar aan die kaden, die vuren,
daar aan de getouwen, daar aan de raders, wielen,
zal Uw jong vleesch als 't ons verdorren;
wat guldens zult ge winnen, Uw harten, zielen,
zult ge verliezen; als asch door 't rooster uit te porren
zult ge dood zijn, als wij, als hij, als zij.

Meisje:

.... Wij willen

Jongen:

.... Wij willen

Grijsaard:

't Is al te waar

Vrouw:

Helaas! Helaas!

Arbeider:

Een zegen lieten zij ons, een! maar die zijn vloeken
Als 'n melaatsche, onder kleurig kleed meedraagt.

De giftslok! de jenever! Eén uur van vreugd

Een uur dat men opleeft, zich kan verkloeken!

Daarna nog armer, moeder, meer versaagd!

Och dat ik stom was. U wacht geen vreugd, geen vreugd.

Doek langzaam. Morgenrood, zang, heel
zacht aanzwellend van achter.

TWEEDE TAFEREEL

Groote lichte verschijning achter gaas-
nevel van rechts, zacht aan zichtbaar
wordende; langzaam stijgende tot vol-
krachtige overgave bij 't zeggen. IJle lichte
vioolmuziek eer 't doek opgaat.

Het Socialisme:

Wat troffen mijn ooren hier zwarte klacht,

Hoe vreemd mij te hooren

die uit Uw nacht

U heffen komt!

Hebt gij mijn lichtende zonnen vergeten

in Uw verdriet?

Gij met Uw oogen tot wanhoop gekreten

Kent gij mij niet?

Ziet, als roos in dauwende gaarde
ben ik voor U
Over de daavrende zingende aarde
roep ik U nu.

Op! op! gij werkers Op! Op! Gij slaven!
Mijn hart is zoo groot
En mijn schoot is zoo rijk!
Allen U, kinders, zal ik zaliglijk laven.
Allen gelijk.

Uit de machine, uit de landauwen
wrocht ik meer! meer!
dan gij behoeft.

Gij mannen, gij kinders, gij grijzen, gij vrouwen
hooger de hoofden
En zijt niet bedroefd

Lichtende zal U de morgen wezen
Lichtend den dag
Uw scharen heb ik uitgelezen
Gij zult mijn herauten en ridders wezen
En kampers voor mijne zonnevlag.

Ik zal de landen aan landen verbinden
De volkeren zullen eenig zijn,
Geen wezen dat niet zijn nest zal vinden
En geen zijn harte om goud, onrein . . .

. . . . Armen, mijn armen, hoe troffen Uw klachten
mijn diepst gemoed;
Nu zie ik al gloren 'n vreemd verwachten,
. . . . Ik zie Uw oogen oplaaien van gloed!

. . . . Ik weet het, gij zult mijn kinders wezen,
Gij klein, gij oud!

Ik zal Uw harten en zielen belezen
Ik zal U sterken groot en stout
tot daden! daden!

Zie over de aarde spin ik mijn draden
wijd uit! wijd uit!
Zij liggen langs alle wereldpaden,
blank, als 't kleed van 'n bruid,

Bruiden en Bruigoms zal ik U maken
vol zingend geluk,
mijn stem roept U zo!
Roept U op tot waken
Staat dan! Staat dan!
En werpt Uw juk.

Achter zingt koor zacht: Op, voor de
Vrijheid op!

Arbeider (*na rust*):

Zoo hebben dan toch onze zware vuisten iets goeds
[gedaan?
Zoo hebben dan toch onze zwarte knuisten dit stouts
[begaan?
Was de victorie in onze handen en wisten we 't niet?
O zonnen die voor mijn oogen komt branden O lied!
[O lied!

Figuur van Soc. is langzaam in fel licht
gekomen, als zelve stralend.

Grijsaard:

'n Wonder! Wonder! zal 't gaan gebeuren?

Vrouw:

'n Wonder! 'n Wonder! kan 't waarheid zijn?

Meisje en Jongen:

De nevels scheuren De nevels scheuren!

Arbeider:

Hoe wordt alles rein! Hoe wordt alles rein nu voor
[mijne oogen
O menschenbevrijding! O Moederschat! Hoe voel ik
[nu stijgen in mij vermogen.

O Blij, O Blij — O Blij ontwaken
Uit diepe donkere zwarte nacht
Mijn kinders wij zullen! wij zullen! het smaken
Het geluk dat zij ons tegenbracht!
Eén doel om te kampen, één doel om te winnen
voortaan! voortaan!
Vliegt als een leeuwinne Uw renpark binnen,
Zorgt voor te staan, vooraan te staan!

Meisje:

Mijn hart springt op.

Jongen:

Hoe beeft dat van mij.

Socialisme:

Gij wint een vrijheid en broederschap
Als niemand ooit dacht dat komen zou
Maar Uw hart zij sterk! Uw arm nooit slap
Neerlaag zij voorbijgaande rouw.

Arbeider:

Want licht als haar stem is de blijde victorie
Die wacht.... Die wacht....?
Wij zondooien ons in haar gouden glorie
Hoe licht! Hoe die licht!

Vredeskoor Beethoven door vrouwen achter
nevelen als engelen op middeleeuwsch
schilderij opgesteld. (Doek langzaam.)

DE GELOFTE

PERSONEN:

OORLOGSGOD (grootte figuur)

VADER

EERSTE ZOON

TWEEDE ZOON

DOCHTER

MOEDER

EERSTE GEWONDE

TWEEDE GEWONDE

SOCIALISME (jonge rijzige vrouw)

EERSTE TAFEREEL

Boerenhuis, waarvoor landbouwersgezin
aan tafel. Vader, Moeder, Dochter, 1ste
en 2de Zoon. (Licht en feeststemming).

Vader:

Geniet mijn knapen,
Geniet mijn meisje,
Van 't goede U te goed gedaan

De arbeidslust mag heden slapen,
Komt, zingt mijn jeugd, betoont Uw wijsje,
De rustdag is heel snel gegaan;

Dan is 't weer werken,
Dan is 't geen spelen
Voor ons, die werken
Met het licht,
De Zondag, kinders,
Moet ons sterken,
Ik houd zoo van dit blij gericht.

1ste Zoon:

Ik heb de nieuwe as gevonden,
De motor werkt nu driemaal meer!
Als 't schep rad nu maar wordt verbonden,
Dan valt het water niet meer neer,
En al de landen in het ronde

Zullen op maat hun water krijgen,
En niet het land en niet het gras,
Gewas noch beest, om water hijgen;
Dan zal dan zal!

2de Zoon:

Ik zal je motortje probeeren,
En als de koeien ooit weer valsch
Voor droogen greppel staan te krijten,
Dan spring ik op der grootste hals,
Om jou je snorkerij te kwijten.
Dan krijg je drommels op je kop,
Nu weten wij 't, de zon drinkt op,
Maar als jij water ons belooft

Vader:

Je plichten doet ge blij en goed,
Zijn eer is 't, dat hij werkt, gelooft,
Hij zoekt voor allen kracht ten goede
Hooft mijne mans, wordt nimmer moede,
Uw eer zij dit, der menschen plicht,
Te zoeken 't goede voor elkaar;

Luister, Luister wat is dat daar? . . .

Hoorngeschal, ver weg eerst.
Hoorngeschal, nadert.
Lied achter. (Zwak, luider, luid, afster-
vend.)

Soldaten op!
Uw Heer gediend,
Marcheeren! Marcheeren!
Soldaten op, Uw Heer gediend,
Marcheeren! Marcheeren!

(Trommelslag.)

(Allen zeer verslagen)

Vader:

Zou 't noodlot tot ons zijn gevaren?
Wat mag die schelle stem beduiden?

(Lied achter sterft weg).

Marcheeren! Marcheeren!

(Trommelslag.)
Doek langzaam.

TWEEDE TAFEREEL

Donker slachtveld, nacht. Jong soldaat,
stervend, voor links, Oorlogsgod rechts.
Verwonde kruipt tot midden half, van
midden achter.

Stervende:

'k Sterf Dag vader Moeder

'k Ben gegaan

Oorlogsgod:

(Hoonend)

Weer één bij een miljoen verzameld
Ik rammel met dit gouden stokje
En als de bijtjes 's zomers vliegen,
Om bloemetjes in klaverwei,
Komen ze vrij of met bedriegen
In mijne gulden tooverij,
En dragen mijne liverei
Als een bekoorlijk tooverpakje,
'k Sier hen tot lof
Met 'n kruis of plakje

(Hoorngeschal achter.)

De broeders jaag ik tegen broeders,
De zusters tegen zusters op,
Ik lok hen met hun beste hoeders,
En geen verweert den stommen kop.

(Bijtend)

Ik zeg: „Uw land“, ik zeg: „Uw vlag“,
Ik zeg: „Uw kerken“ of „Uw stroomen“
En kan ik daar niet mede komen,
Dan roep ik: „Op! Gedenk Uw vrijheid!
Zij willen weer Uw slaventijd!“

(Buigt)

Slaap nu mijn jongen,
Stervend aas; hoevelen
Heb ik weggedragen?
Wat, wat is dit? (even ontzet)
Dezelfde is 't van geenen
Knaap bij gindsche lagen. (herstelt zich)
Zoo liggen ze overal ter neder,
Of 't broeders, neven, vreemden zijn,
Zij sterven aan mijn eene pijn (lacht)
Verwonde rijst half. (Hoornsignaal achter)

Verwonde:

Wat licht ge duivel in Uw narrenpak,
Monster, dat de wereld, die blank was
Vergiftte,
En uitspreidet Uw ziekte en
Uw honger,
Wat licht ge?

Ach, de dwazen waren er,
Als hij, als ik,
De millioenen over gansch de wereld,
Die kwamen: „Hier!
Hier, neem ons!“

We waren ziek, bedrogen,
Verloren aan een waan,
Hoe hebt ge ons belogen
Om voor U uit te gaan. (verslapt)

Oorlogsgod:

Dwaze jongen!
Dwaze, dwaze jongen!
De wereld ben ik,
De wereld regeer ik,
De wereld beveel ik,
Arme dwaze jongen. (Hoonlach.)
Hoorngeschal.
Gewonde zakt omlaag.

Doek langzaam.

DERDE TAFEREEL

(Viool klagelijk).

1e Scene, nu geheel donker, even 't
voetlicht. Moeder zwart doek om hoofd
alleen midden voor de tafel, spreekt als
biddende voor zich zelf, handen op tafel,
enkel gezicht belicht.

Moeder:

Allen de andren, Heer
Hebt Gij genomen,
'k Bid U, ik kan niet meer,
Laat haar toch komen.

Laat haar, mijn alles,
Niet voor mij teloor gaan,
Aanzie hoe mijn val is,
Hoe mijn doorstaan.

Wat heel mijn hart had,
Is mij gebroken,
Van liefde en vreugde
Ben ik verstoken,
Al mijne luister,
Alles is heen.

Laat nu dit eene mij,
Dit eene goede,
Alles ontviel nu mij,
Ook 't hongerwoeden
Komt ons nabij.

Van de hoeveel Moeders
Ben ik er eene;
Alles is van ons weg,
Alles verdwenen!
Van 't heerlijk leven,
Werkzwaar en groot,
Liet gij ons jammer
En ziekte en dood.

Als van veel andren, Heer,
Hebt Gij alles genomen,
Ik bid U, ik draag niet meer,
Laat haar nog komen,
Mijn laatste kind.

Ik wacht ze zoo lang al,
Zoo bang te moede,
Zooals ik den vader,
De knapen verwachtte.

Wie zal ze noemen
De eindlooze wachten,
De eindlooze dagen,
De rouwzwarte nachten.

Met haar ben ik alleen
Op de wereld gebleven,
Laat mij dit eene,
Dit eene leven.

Zij mocht 't zwaard
Of den buks nog niet dragen,
Doch moest zich ook geven
Voor moord en belagen. (Lange rust.)

Als van veel andren, Heer,
Hebt g' alles genomen,
Ik bid U, ik draag niet meer,
Laat haar nog komen,
Mijn laatste kind.

Fantasie op „Danse Macabre” door viool
achter. Dan gaat visioen van het Socialisme
in rijk licht, langzaam van rechts op, blijft
achter staan, zoodat scene overwegend
donker blijft).

Socialisme:

Bittere Moeders,
Gebogen Vaders,
Mijn armoe knechten
Van overal!

Nu naakt Uw tijd
Weer, den boog te rechten,
Komt mannen,
Vrouwen, Uw zwart getal!

Gedenkt Uw lieven,
Gedenkt Uw dooden,
Gedenkt de Moorders
En haat hun macht.

Makkers, omhoog het hoofd,
Zien is geboden,
Vlechten we krans van vree
'n Nieuw geslacht.

Geen bloed zal meer ons harte besmeuren,
Dat zweert nu zusters
Al, overal!

Dat trooste ons nachten
Van wee en treuren,
Dat trooste ons klagen
Om onzen val.

Weest nu in wezen
En hart, kameraden,
Niet meer in woorden,
Maar straks in daad,

Hij, die U leiden wil,
Naar oorlogspaden,
Schendt hem met eigen zwaard
't Moordersgelaat.

Over de landen.
Over de zeeën,
Eén wil, één roep:
„Nooit meer het oorlogszwaard
In onze handen,
Des moorders stem,
Zij leegen roep.”

Die roep zegge over nieuwe Aarde,
Maak de Aarde vruchtbaar,
blank en blij,
Maakt teer de harten,
Maakt licht de hoofden,
Dat er geen moordgedacht'
Meer zij.

De zwarte honger,
De zwarte ziekten,
Der wezen klacht,
Als 'n storm alom,
De noodgeslaagnen
—Heeren en Knechten—
Der kreuplen arme
Meewaargen drom,

De neergeslagen steden, torens,
De blanke krans landdouw, bevlekt,
De zee, die dooden draagt op horens,
De stroom, die rood is, bloed bedekt.

Wilt werker dan bereid
U houden,
Moordwapenloos ten strijd bereid,
Maar voor ons licht,
Het schitterend gouden,
Voor onze zonne
Broedertijd.

(Eenige maten fantasie viool, op Internationale, snel tempo en hartstochtelijk.)

Doek langzaam.



**HET OPVOERINGSRECHT VAN DEZE
VERBEELDINGSSPELEN BERUST BIJ DE UITGEEFSTER
ARBEIDERS-JEUGD-CENTRALE
REGULIERSGRACHT 78" - AMSTERDAM**



Afdelingen van de A. J. C. verkrijgen het opvoeringsrecht der beide spelen tegen betaling van f 6.— waarvoor 10 exemplaren worden geleverd. Het aan anderen uitlenen van het werk ter opvoering is beslist verboden. ☐ Buitenstaanders verkrijgen het recht van opvoering op dezelfde voorwaarden tegen betaling van f 10.— waarvoor eveneens 10 exemplaren worden geleverd. Meerdere exemplaren verkrijgbaar à f 0.50. ☐ De prijs van losse nummers buiten het opvoeringsrecht bedraagt f 0.50. ☐

**HET AUTEURSRECHT IS
WETTELIJK VERZEKERD**

